

DEBATNOTA INZAKE DATARETENTIE

In deze nota wordt de problematiek van de dataretentie vooreerst gesitueerd binnen de Europese context, vervolgens wordt een korte historiek gegeven van de verschillende stappen die reeds werden genomen voor de nationale omzetting van de Europese richtlijn met voeging in bijlage van de ontwerpen tot wetswijziging en het uitvoeringsbesluit, om op deze manier een aanzet te geven voor een adequaat debat in het parlement.

I. Situering binnen de Europese context

Het Europees Parlement en de Raad hebben op 15 maart 2006 Richtlijn 2006/24/EG aangenomen betreffende de bewaring van gegevens die zijn gegenereerd of verwerkt in verband met het aanbieden van openbaar beschikbare elektronische communicatiediensten of van openbare communicatienetwerken, ook gekend als de 'dataretentierichtlijn' (Zie bijlage 1).

De omzetting van deze richtlijn betreft een verplichting voor België.

De omzetting in de nationale wetgeving diende te gebeuren tegen 15 maart 2007. België heeft gebruik gemaakt van de geboden mogelijkheid tot uitstel tot 15 maart 2009, deadline die ondertussen ook al lang verstreken is.

België ontving op 17 februari 2009 en 12 juni 2009 aanmaningsbrieven van de Europese Commissie en werd opgeroepen voor een bilateraal overleg op 19 oktober 2009.

De Europese richtlijn bepaalt dat uiterlijk op 15 september 2010 de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad een evaluatieverslag uitbrengt over de toepassing van deze richtlijn, teneinde na te gaan of het nodig is de bepalingen van deze richtlijn aan te passen, in het bijzonder wat betreft de lijst van gegevens en de vastgestelde bewaringstermijnen.

De resultaten van de evaluatie worden openbaar gemaakt.

De voorbereidingen van deze evaluatie zijn reeds volop lopende: een vragenlijst werd opgesteld die moet worden ingevuld door de verschillende lidstaten, de antwoorden op kwalitatieve vragen dienen ingediend tegen 13 november 2009, deze op de kwantitatieve vragen tegen 15 december 2009.

Deze vragenlijst werd voor België verdeeld onder de leden van het 'Nationaal Overlegplatform Telecommunicatie' met coördinatie door de Dienst voor het Strafrechtelijke Beleid en werd op 18 december 2009 overgemaakt aan de Commissie.

De evaluatie van de dataretentierichtlijn zal derhalve plaats vinden de 2^{de} helft van 2010 tijdens het Belgische EU voorzitterschap (juli –december 2010). Gezien de commoties die deze richtlijn heeft veroorzaakt in verschillende Europese landen, zal dit een belangrijk dossier worden.

Er moet absoluut worden vermeden dat België onder het voorzitterschap zou worden geconfronteerd met het feit dat de richtlijn niet is omgezet waardoor we het nodige gezag ontberen om de evaluatie te leiden.

Belangrijk is dan ook dat de omzetting gebeurt ten laatste tegen juni 2010 en er politieke eensgezindheid bestaat omtrent de naleving van deze deadline.

II. Historiek van nationale omzetting

De omzetting van de dataretentierichtlijn geschiedde enerzijds door middel van een voorontwerp van wet en anderzijds door middel van een Koninklijk Besluit, welke ontwerpen werden voorbereid in de schoot van het Nationaal Overlegplatform Telecommunicatie (afgekort NOT). In dit overlegorgaan zijn o.m. vertegenwoordigd: FOD justitie en economie, het 'Belgisch Instituut voor postdiensten en telecommunicatie (afgekort BIPT), politiediensten (FCCU- CTIF), justitiële autoriteiten (college van procureurs-generaal, federaal parket, onderzoeksrechters), staatsveiligheid.

Deze ontwerp teksten werden door het BIPT op verzoek van de Minister voor Ondernemingen en Vereenvoudigen op 27 mei 2008 onderworpen aan een openbare raadpleging (zie bijlage 2). Het instituut heeft binnen de toegestane termijn bijdragen ontvangen vanwege verschillende belangengroepen, waaronder een samengevoegde bijdrage van de Liga van de mensenrechten, Ligue des droits de l'homme, ISPA Belgium, de orde van Vlaamse Balies, Orde des Barreaux francophones et germanophone, Orde van de geneesheren, Vlaamse Vereniging van Journalisten,... waarin de bezorgdheid over de privacy centraal stond (zie rapport met samenvatting BIPT dd. 18 juni 2008).

Het BIPT bracht op 18 juni 2008 een positief advies uit en op 7 juli 2008 een bijkomend advies met een overzicht van de omzetting van datarichtlijn (timing, bewaartermijn,..) in de andere Europese landen.

Op 2 juli 2008 bracht de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer een negatief advies uit (advies nr.24/2008 – zie bijlage 3).

De interkabinettenwerkgroepen (afgekort IKW) werden opgestart in juli 2008 (IKW's 8/7, 11/7, 29/10 en 5/11/2008).

Bijzonder kwam de problematiek van de privacy aan bod waarbij werd verwezen naar het advies van de privacycommissie.

Omwille van de hoogdringendheid werd het voorontwerp tot wijziging van wet opgenomen in de bepalingen van de toenmalige programmawet.

Op de laatste vergadering werd echter beslist om de dataretentie te lichten uit de programmawet en voor een nieuwe adviesaanvraag diende voorgelegd aan de privacycommissie.

Om tegemoet te komen aan de opmerkingen van de privacycommissie werden zowel de wetteksten als de memorie/verslag aan de Koning op diverse punten aangepast, en werd tevens een aparte nota opgesteld met toelichting en verantwoording in antwoord op eerste advies van de privacycommissie (zie bijlage 4).

Op 1 juli 2009 bracht de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer een tweede advies uit (zie bijlage 5).

Dit advies was gunstig, op voorwaarde dat rekening gehouden wordt met de opmerkingen die de Commissie formuleerde op de volgende gebieden:

- de bepaling van de bewaarduur van 12 maanden in de wet zelf
- de parlementaire evaluatie van het voorontwerp van wet en ontwerp KB en het jaarlijks verslag aan het parlement door de bevoegde minister
- de bewaarduur van 12 maanden, en de onmiddellijke vernietiging van de bewaarde gegevens na het verstrijken van de termijn
- het gebruik van het woord 'openbare' voor een internettoegangsdienst, emaildienst en een internettelefoniedienst
- de definitie van het begrip 'uitzonderlijke omstandigheden'
- de strafbaarstelling van de toegang- en gebruiksvereisten
- de dienst NTSU-CTIF.

Wat betreft de bewaarduur overwoog de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer (Cfr. punt 22 uit advies):

"Vanuit het standpunt van justitie is het uiteraard zo dat een bewaarduur van 24 maanden noodzakelijk is. De industrie wil daarentegen om diverse redenen deze bewaarduur zoveel mogelijk beperkt zien. De commissie meent dat het in deze discussie niet onbelangrijk is om te kijken naar de initiële doelstelling van de richtlijn, welke bestaat in de harmonisatie van de wetgeving in de lidstaten met betrekking tot het bewaren van telecommunicatiegegevens door operatoren. In dit opzicht lijkt de termijn van 24 maanden op dit ogenblik overdreven te zijn, gezien de in onze buurlanden (Frankrijk, Nederland, Duitsland, Luxemburg) gangbare termijn van 12 maanden of minder. De commissie meent dan ook dat een bewaarduur van 12 maanden momenteel voldoende is. In dat opzicht is ook de voorgestelde evaluatie van belang, waarbij de termijn in plus of in min zou kunnen worden aangepast, indien daartoe noodzaak zou bestaan."

De teksten werden na dit advies andermaal aangepast (zie bijlage 6) en de laatste versie van de ontwerpenteksten is dan ook volledig conform aan het advies van de privacycommissie en wordt gedragen door de beide bevoegde ministers (de Minister van Justitie en de Minister voor Ondernemingen en Vereenvoudigen).

Na de problematiek van de privacy, restte nog de problematiek van de vergoedingsregeling van de operatoren of het economische luik. Wetgevend-technisch wordt deze problematiek geregeld

in de bijlage bij het Koninklijk Besluit inzake de medewerkingsplicht van de operatoren. De bevoegde ministers kwamen overeen om desbetreffend een studie uit te schrijven bij het BIPT met o.m. een benchmark met de tarieven gehanteerd in het buitenland. De resultaten van deze studie worden verwacht tegen januari 2010.

Om deze studie in een stabiel kader te laten verlopen diende uitgegaan van een vast bepaalde bewaarduur. Een schriftelijke IKW werd georganiseerd (28/08/09 – 07/09/09) omtrent de bewaarduur van de gegevens. Alle meerderheidspartijen verklaarden zich akkoord met een bewaarduur van 12 maanden, zoals aangegeven door de privacycommissie.

Binnen de regering vonden vervolgens besprekingen plaats over de te volgen werkwijze voor tijdige omzetting van de datarichtlijn.

Bij de toepassing van de techniek van de dataretentie en de daarbij aangewende methodieken komen een aantal vragen naar boven die het voorwerp kunnen zijn van een maatschappelijk debat. De regering achtte het daarom aangewezen om omtrent deze materie al een debat te voeren in het parlement, met terugkoppeling naar de regering.

Bij brief van 8 januari 2010 werd aan de voorzitter van respectievelijk de Kamercommissie justitie en Senaatscommissie justitie gevraagd om de problematiek van de dataretentie te agenderen op een gezamenlijke zitting van de commissies justitie.

Minister van Justitie

Stefaan De Clerck

BIJLAGEN

1. Europese Richtlijn 2006/24/EG van 15 maart 2006 betreffende de bewaring van gegevens die zijn gegenereerd of verwerkt in verband met het aanbieden van openbaar beschikbare elektronische communicatiediensten of van openbare communicatienetwerken en tot wijziging van Richtlijn 2002/58/EG;
2. Openbare raadpleging door BIPT
 - 2.1. Oproep dd. 27/05/2008 met bijgevoegd de eerste ontwerp teksten (voorontwerp van wet met memorie van toelichting en ontwerp van Koninklijk Besluit met verslag aan de Koning - versie 17.04.2008)
 - 2.2. Samenvatting van de openbare raadpleging dd. 18/06/2008
 - 2.3. Positief advies BIPT dd. 18 juni 2008
 - 2.4. Bijkomend advies BIPT dd. 7 juli 2008 met overzicht van de omzetting van de datarichtlijn (timing, bewaartermijn,...) in andere Europese landen;
3. Eerste advies van de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer (advies nr.24/2008) dd. 2 juli 2008;
4. Aangepaste ontwerp teksten na eerste advies van de privacycommissie
 - 4.1. Voorontwerp van wet met memorie van toelichting – versie 20.04.2009
 - 4.2. Ontwerp van Koninklijk Besluit met verslag aan de Koning – versie 20.04.2009
 - 4.3. Nota met uitleg en toelichting;
5. Tweede advies van de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer (advies nr.20/2009) dd. 1 juli 2009;
6. Laatste aangepaste ontwerp teksten na tweede advies van de privacycommissie
 - 6.1. Voorontwerp van wet met memorie van toelichting – versie 27.08.09, waaraan gehecht de nota met uitleg en toelichting aan privacycommissie
 - 6.2. Ontwerp van Koninklijk Besluit met verslag aan de Koning – versie 14.08.09.